

Cirkulärnr: 1999:117
Diariernr: 1999/2222
Handläggare: Herman Crespin
Sektion/Enhet: Finanssektionen
Datum: 1999-09-28
Mottagare: Kommunstyrelsen
Ekonomi/finans
Barnomsorg/skola
Rubrik: Maxtaxa inom barnomsorgen och allmän förskola
Bilagor: Bilaga 1. Pressmeddelandet från Utbildningsdeparte-
mentet
Bilaga 2. Ersättning för maxtaxa enligt arbetsgruppens
beräkningar

Finanssektionen
Herman Crespin, EJ

1999-09-28

Kommunstyrelsen
Ekonomi/finans
Barnomsorg/skola

Maxtaxa inom barnomsorgen och allmän förskola

Torsdagen den 23 september överlämnades rapporten *Maxtaxa och allmän förskola* till Skolminister Ingegerd Wärnersson. Rapporten är från den tjänstemannagrupp inom regeringskansliet som sedan i våras arbetat med att ta fram förslag till hur en maxtaxa inom barnomsorgen och en allmän förskola kan utformas och genomföras.

Reformen innehåller tre delar:

Maxtaxa inom förskoleverksamhet och skolbarnomsorg

En maxtaxa införs inom förskoleverksamheten (förskola och familjedaghem) och skolbarnomsorg (fritidshem och familjedaghem). Maxtaxa ska vara 700 kronor *per barn* och månad för barn i ålder 1–5 år och 500 kronor för barn i åldern 6–12 år. Avgifterna föreslås tas ut elva månader om året. För barn två och tre innebär maxtaxan följande:

Tabell 1. Maxtaxa inom förskoleverksamhet och skolbarnomsorg
Kronor per månad

	1–5 år	6–12 år
Barn 1	700	500
Barn 2	500	300
Barn 3–	300	150

Vidare innebär maxtaxan att för de som exempelvis har ett barn på förskola och ett på skolbarnomsorg blir daghemsavgiften 700 kronor per månad och fritidshemsavgiften 300 kronor eftersom fritidsbarnet räknas som barn nummer två.

De barnfamiljer, som när reformen införs har en lägre avgift än 700 kronor, ska kunna få en avgiftsreduktion på 200 kronor per månad.

Införandet av maxtaxa blir *frivilligt* för kommunerna. Maxtaxa ska gälla i såväl kommunal som enskild förskoleverksamhet och skolbarnomsorg.

Allmän förskola för fyra- och femåringar

En allmän förskola införs för fyra- och femåringar. Förskolan ska omfatta minst 525 timmar om året och vara avgiftsfri. Denna tidsrymd innebär i princip tre timmar om dagen. Avgiftsfriheten innebär i praktik att de fyra- och femåringar som väljer att gå i den allmänna förskolan och som har en vistelsetid på mer än tre timmar per dag kommer att få en avgiftsreduktion motsvarande 3/8 av den nya maxtaxan.

För barn i 4–5 årsåldern i förskolan med ett längre omsorgsbehov än tre timmar innebär det att den allmänna förskolan tidsmässigt blir en del av den reguljära förskolan.

För barn i familjedaghem kombineras den allmänna förskolan med familjedaghemmets verksamhet. Förskolan ska för dessa barn ses som ett komplement till familjedaghemmet och samverka med detta.

Det blir obligatoriskt för kommunerna att anordna den allmänna förskolan men frivilligt för barnen att delta i verksamheten. Den allmänna förskolan ska regleras i skollagen. Läroplanen för förskolan (Lpfö98) ska gälla för den allmänna förskolan.

Förskoleverksamhet för barn till arbetssökande

Kommunerna blir skyldiga att tillhandahålla plats inom förskoleverksamheten även för barn i åldrarna 1–5 år vars föräldrar är *arbetssökande*. Det innebär också att barn i åldern 1–5 år, vars föräldrar blir arbetslösa, får behålla sin plats inom förskoleverksamheten. Barnen ska få en garanterad vistelsetid om minst tre timmar om dagen. Förskoleverksamhet för arbetssökandes barn ska regleras i skollagen.

För arbetssökandes barn i åldern fyra och fem år gäller att den allmänna förskolan ska erbjudas barnet. Det är enligt arbetsgruppens uppfattning en fördel om ett barn till arbetssökande förälder får sin verksamhet i den allmänna förskolan förlagd till en förskola som kan erbjuda heldagsomsorg, eftersom vistelsetiderna sannolikt kommer att behöva förlängas när föräldrarna återgår till förvärvsarbete. Därmed kan barnet vara kvar i samma verksamhet utan att behöva byta barn- och personalgrupp.

Särskilda verksamheter för barn till arbetssökande är en lösning som arbetsgruppen inte vill förorda.

Genomförande av reformen

Arbetsgruppen presenterar fyra olika alternativ varav tre innebär ett stegvist införande av reformen med början år 2001.

Alternativ 1

Den allmänna förskolan för fyra- och femåringarna införs den 1 juli 2001. Samtidigt införs även rätt till förskoleverksamhet för arbetssökandes barn. Maxtaxa införs med ett tak på 700 kronor per månad i förskoleverksamheten och 500 kronor i skolbarnomsorgen. Se tabell 1.

Alternativ 2

Den allmänna förskolan för fyra- och femåringar införs den 1 juli 2001. Samtidigt införs även rätt till förskoleverksamhet för arbetssökandes barn. Maxtaxa med ett tak på 700 kronor per månad i förskoleverksamheten och 500 kronor i skolbarnomsorgen införs den 1 juli 2002.

Alternativ 3

Maxtaxa införs i två steg. Den 1 juli 2001 införs en maxtaxa på 950 per månad i förskoleverksamheten och 650 kronor i skolbarnomsorgen. Samtidigt införs även rätt till förskoleverksamhet för barn till arbetssökande. Den 1 juli 2002 sänks avgiften till 700 kronor i förskoleverksamheten och till 500 kronor i skolbarnomsorgen. Allmän förskola för fyra och femåringar införs den 1 juli 2003.

Alternativ 4

Maxtaxa på 700 kronor per månad i förskoleverksamheten och 500 kronor i skolbarnomsorgen införs den 1 september 2001. Förskoleverksamhet för barn till arbetssökande införs den 1 juli 2002. Allmän förskola för fyra- och femåringar införs den 1 januari 2003.

Ekonomiska konsekvenser av reformen

För reformen har regeringen i budget propositionen för år 2000 avsatt 1,7 miljarder kronor år 2001 och 3,4 miljarder kronor år 2002. Fullgenomfört beräknar arbetsgruppen att reformen kostar cirka 5 miljarder kronor. Av dessa avser 3,7 miljarder kronor för kostnaden av maxtaxan och 1,3 miljarder för kostnaden av den allmänna förskolan för fyra- och femåringar samt förskoleverksamhet för barn till arbetssökande. I arbetsgruppens beräkningar har hänsyn inte tagits till en eventuellt ökning av efterfrågan.

Kommunförbundets beräkningar från hösten 1998 visar på att förslaget om maxtaxa, allmän förskola för fyra- och femåringar samt den utökade rätten till förskoleverksamhet för barn till arbetssökande kostar kommunerna totalt cirka 8 miljarder kronor.

**Tabell 2. Ekonomiska effekter av maxtaxan och allmän förskola
Kommunförbundets beräkningar**

	Miljarder kr
Lägre avgiftsintäkter	3,7
Högre kostnader enskild barnomsorg	0,4
Förändrad vistelsetid	2,2
Ökat antal barn i barnomsorgen	1,0
Barnomsorg för barn till arbetsökande	1,4
Summa	8,7

Skillnaden mellan Kommunförbundets beräkningar och arbetsgruppens beräkningar beror framförallt på att förbundet räknar med att efterfrågan på barnomsorgen, både i närvarotid och volym, kommer att öka med en maxtaxa. Anledningen är att 95 procent av alla kommuner har någon form av tidsrelaterade taxor. En maxtaxa minskar möjligheterna att arbeta med tidsrelaterade taxor. Det blir därmed ekonomiskt mindre kännbart att förlänga barnets vistelsetider. Längre vistelsetider, men kanske också mer svårförutsägbara vistelsetider, innebär ökade kostnader för kommunerna. Åtminstone om kvaliteten ska bibehållas.

Antalet barn som kommer att utnyttja barnomsorgen kommer också att öka med en maxtaxa. Ungefär fyra procent av alla föräldrar med låga inkomster som har barn i åldern 2–6 år uppger att de avstått från barnomsorg på grund av höga avgifter. Avgiftsnivåerna i fritidshem anses vara särskilt känsliga för huruvida föräldrar använder sig av denna verksamhet eller ej. Det finns således mycket som talar för att antalet barn som utnyttjar barnomsorg kommer att öka med en maxtaxa.

Svenska Kommunförbundet gav forskarna Lennart Flood och Roger Wahlberg, Göteborgs universitet, i uppdrag att studera de troliga effekterna av en maxtaxa. Studien visar att maxtaxans effekter på föräldrarnas arbetstider antagligen blir små. Eftersom denna effekten är nästan obefintlig blir ökningen av skatteintäkter för kommun mycket marginellt.

Vidare visar studien att de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna och deras verksamheter blir kännbara. Kommunernas avgiftsintäkter minskar med cirka 60 procent. Antalet barn som utnyttjar barnomsorgen väntas enligt studien öka kraftigt. Resultatet av rapporten finns att läsa på vår hemsida.

Vi avser att göra nya beräkningar och presentera dessa i samband med skriften Kommunernas ekonomiska läge som presenteras den 19 oktober 1999.

Ersättningsmodell

Kommunerna föreslås få ersättning för den allmänna förskolan och den utökade rätten till förskoleverksamhet för barn till arbetsökande via det generella statsbidraget. Kostnaden för dessa delar av reformen har beräknats till cirka 1,3 miljarder kronor.

Ersättningen för maxtaxan föreslås ske via ett specialdestinerat statsbidrag som Skolverket betalar ut efter rekvisition. Grund för utbetalningen blir barnomsorgsmodellen i utjämningsystemet. Med hjälp av standardkostna-

den i barnomsorgen beräknas ett index för varje kommun. Indexet erhålls genom att dividera en kommuns standardkostnad med det för landets genomsnittliga standardkostnad.

En kommuns ersättning för maxtaxan erhålles genom att multiplicera den totala kostnaden för maxtaxan i kronor per invånare med den angivna indexet och antalet invånare i kommunen den 1 november året före bidragsåret. Ersättningen till varje kommun, enligt arbetsgruppens beräkningar, när maxtaxan är fullt genomförd visas i *bilaga 2*. Som det framgår av bilagan leder den föreslagna modellen för ersättning för maxtaxan till intäktsförändringar.

Exempel

Barnomsorgsavgifterna i Järfälla kommun enligt räkenskapsammandraget 1998 och med nuvarande taxesystem uppgår till 85,5 miljoner kronor (kolumn A). Om kommunen inför maxtaxan kommer barnomsorgsavgifterna att istället bli 32,6 miljoner kronor (kolumn B). Därutöver kommer kommunen att erhålla ett specialdestinerat statsbidrag på 36,6 miljoner kronor (kolumn C). Kommunens nya intäkter kommer således att uppgå till 68,9 miljoner kronor (kolumn D), dvs en intäktsförändring på -16,6 miljoner kronor (kolumn E).

I syfte att undvika kännbara ekonomiska effekter för enskilda kommuner föreslår arbetsgruppen en övergångsperiod om två år. Intäktsförändringen föreslås begränsas till 100 kronor per invånare år 1 samt till 300 kronor per invånare år 2.

Remisshantering

Rapporten (Ds. 1999:53) kommer att skickas till samtliga kommuner i mitten av oktober. Remiss tiden kommer att sträcka sig fram till månadskiftet januari/februari år 2000. Alla kommuner ges möjlighet att komma med synpunkter.

Frågor angående detta cirkulär kan ställas till Herman Crespin på finanssektionen tfn 08-772 41 85 och Louise Fernstedt, chef för utbildningssektionen, tfn 08-772 43 30. Samtliga kontaktpersoner kan även nås på våra e-post-adresser efter mönstret: fornamn.efternamn@svekom.se.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Finanssektionen

Helena Milton

Herman Crespin

Bilagor

Bilaga 1. Pressmeddelandet från Utbildningsdepartementet

Bilaga 2. Ersättning för maxtaxa enligt arbetsgruppens beräkningar